

Fóti Péter: Ordas eszmék a pedagógiában

december 11, 2014

Fóti Péter: Ordas eszmék a pedagógiában

Az alábbi írás annak nyomán született, hogy a oldalon 2012 elején megjelent az Unortodox tanár című írásom. Azt gondoltam, folytathatom a gondolatokat és megírtam az alábbi rövid írást. A szerkesztője Mihancsik Zsófia a következő levéllel utasította el írásomat: „Kedves Péter, az a baj vele, hogy a mérések nem haszontalanok, és valamit tükröznek az iskolák teljesítményéből ha egy iskolarendszer nem tanítja meg olvasni és szöveget értelmezni a gyerekeket, az nem fog másként kiderülni, csak ilyen összehasonlító vizsgálatokból ezt egyáltalán nem tartjuk ördögtől valónak másrészt ha a közösségi nevelésről csak ennyit mondunk, akkor ennek Hoffmann Rózsa iskolája is megfelelehet abban aztán tényleg közösségi nevelés folyik, sőt csak az folyik az kevés, ha odatesszük, hogy tanár-diák önkormányzat, mert a hoffmann-féle iskolában még akár azt is csinálhatnak, attól nem lesz jobb úgyhogy ezt most inkább nem hoznánk le.”

Most tehát itt hozom nyilvánosságra gondolataimat, amiket változatlanul komolyan gondolok:

Miközben zajlik a vita az új NAT körül, nem ártana elgondolkodni, hogy mivé is vált a magyar iskola a rendszerváltás után, milyen is a magyar iskola, milyen ideológiák munkáltak, munkálnak a háttérben. A pedagógiában, mint minden más társadalomtudományban áramlatok léteznek, amelyek domináns szerepbe juthatnak, ahogy ma domináns helyzetbe jutott az orbán-hoffmann féle porosz pedagógia. Ez a pedagógia bízik a kaszárnyaszerű rendben, bízik abban, hogy a tanulás nem más, mint a tanuló alárendelődése a mindentudó tanárnak, hogy az iskolában a legfontosabb a fegyelem, és ha ez megvan, akkor a gyerekek a megkapott tudással együtt

kreatív emberek lesznek, akik szorgos hangyaként dolgozva felvirágoztatják majd az országot.

Azt gondolnám, hogy szinte nem is érdemes cáfolni ezeket a nézeteket, de mégis foglalkozni kell velük, nem azért, mert többségi nézetek lennének a pedagógián belül, sokkal inkább azért, mert domináns helyzetben vannak, hátuk mögött a parlamenti többség támogatásával.

Kérdezzük meg tehát, hogy vajon valóban olyan sikeres volt-e az a porosz iskola, amelyet a porosz állam oktatásügyi bürokratái alkottak meg a porosz hadsereg mintájára. Vajon a porosz hadsereg győzelmei a csatatéren megismétlődtek-e az iskolák frontján? Vajon a katonás nevelés az iskolában meghozta-e gyümölcseit, és a porosz gazdasági csoda, Németország világhatalommá emelkedésével valóban abból táplálkozott-e, hogy a porosz iskolában vasfegyelem volt? Úgy tűnik nekem, hogy az összefüggés így nem tartható. A porosz iskola hagyománya sokkal inkább felelős azért, hogy a németek milliói hagyták magukat lemészárolni két világháború poklában, engedve, hogy vezetőik becsapják őket, és a problémákért, amik Németországot sújtották, kifele mutogattak, ahogy ezt a mai magyar politikai vezetés is teszi. Németország világhatalommá, nem a porosz iskola miatt vált, sokkal inkább azt mondhatnánk, hogy e miatt mulasztott el számos dolgot, és pocsékolta állampolgárai életét és munkáját.

Kétségtelenül igaz az, hogy a mai világban a gazdasági vérkeringésbe bekapcsolódni tudó állampolgárok nevelése nem egyszerű feladat. A probléma az, hogy nemcsak a porosz oldalon, hanem a „másik” oldalon is sok hamis eszme kering. Sokan vannak, akik azt mondják, hogy az iskolának egy olyan helynek kellene lennie, ahol a tanárok tanítanak, és mellettük tudósok hada méri a gyerekek teljesítményét, és a mérések segítségével kimutatják, hogy melyik iskola, melyik tanár teljesít jól, és a mérési eredmények segítségével ki lehet majd választani a jó tanárokat, és a jó iskolákat. Tévedés ne essék, ezt nem tartom ordas eszmének, csak egy történelmi hibának. Mindannyian tudjuk, hogy a nevelés sokkal inkább művészet, mint valamiféle tudomány. Miért van ez így? Azért

mert mindannyian különbözök vagyunk, mindannyian fogantatásunk pillanata óta különféle potenciálokat hordoz. Elvben ezt könnyű elismerni, csak az a kérdés, hogy ebből a felismerésből milyen nevelés, milyen iskolakép következik. Sajnos az az iskola, amit a mindent mérni, a mérések alapján szelektálni kívánó iskola, és annak támogatói szeretnének, nem számol ezzel a ténnyel, vagy legalábbis annak jelentőségét csökkenteni akarja, a helyett, hogy erre a különbözőségekre építene. A különbözőségekre, az egyéni tehetségekre, az egyéni kibontakozásra építő pedagógia nem hisz abban, hogy érdemes és kell mérni az emberi fejlődést, hogy az eredményeket össze kell vetni más országok hasonló eredményeivel, és ezek alapján hurrá kiáltásban kell kitörni, vagy szomorkodni kell. Az igazi pedagógia sokkal inkább abban hisz, hogy az iskolának egy közösségeket tápláló, közösségeket életre hívó helynek kellene lennie, közös tanár diák önkormányzatokkal, olyan színtereknek, ahol a gyerekek lehetőleg minél korábban felelősök lehetnek a közös életért, ahol egy demokratikus társadalom utánpótlása tanul a világról, benne önmagával. Ezekben a közösségekben nem merül fel annak kérdése, hogy magukat állandóan tesztek segítségével a többi közösséghez hasonlítsa, mert hisznek abban, hogy nem egymással versenyezni kell, hanem egymás eredményeit kiegészíteni, új dolgokat kitalálni, együttműködni.

Ez a fajta pedagógia a magyar iskolában sajnos mindig csak gyengén volt jelen. Hírt adni magáról csak kevés könyvben tette, mint amilyen John Holt Iskolai kudarcok c. könyve volt, amelyet a gondolat kiadó 1991-ben jelentett meg, vagy A. S. Neill: Summerhill – a pedagógia csendes forradalma című könyve, amely 2004-ben jelent meg. Ha könyvekben nem is támaszkodhatunk sokra, mégis van számos tanár, aki nap nap után így cselekszik, vagy legalábbis szívében lobog a tűz, hogy máshogy kéne csinálni az iskolát, hogy az valóban a gyerekeket, valóban egy békésebb igazságosabb társadalmat alakítson a mai harcias, a különbséget csak erősítő iskola helyett. Nekem úgy tűnik, hogy ez az iskola nemcsak a mai porosz iskolánál lenne jobb, hanem annál is, ami a modernnek

tűnő szociológusok fejében kívánatosként jelenik meg a maga táblázataival, grafikonjaival, tesztjeivel, és lelketlen összehasonlításaival.